

KAMUSAL ALANDA KADIN GÖRÜNÜRLÜĞÜ: SÜSLÜ KADINLAR BİSİKLET TURU

WOMEN'S VISIBILITY IN THE PUBLIC AREA: FANCY WOMEN'S BIKE TOUR

Hüseyin MERTOL¹ - Yunus ERGÜN² - Nesibe İSAK³ - Esra DALÇİÇEK⁴ -
Nisa Gökden KAYA⁵

Öz

Son yüzyılda hızla artan nüfus ile birlikte kentlerin büyümesi, artan araç sayısı ulaşımında trafik problemini ortaya çıkartmıştır. Trafik sorununun ortadan kalkması için birçok çözüm yolu bulunmaktadır. Bu çözüm yollarından biri de çevreci bir ulaşım aracı olan bisiklet kullanımıdır. Bu çalışmada egzoz gazlarının azaltılması için bisiklet kullanım oranının artırılması amacıyla yola çıkan bir farkındalık hareketi olan “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu” etkinliği incelenmiştir. Bu farkındalık hareketi çevreci bir amaçla yola çıksa da ikinci bir amaca daha hizmet etmektedir: toplumda kadını görünür kılmak. Araştırmada odak grup görüşme tekniği uygulanmış, “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu” farkındalık hareketine katılan farklı yaş, meslek ve şehirlerdeki 12 kadın ile görüşülmüştür. Görüşmede daha önceden hazırlanan 7 soru gruba yöneltilmiş ve cevaplar not alınarak, analiz edilmiştir. İzmir’de “Otomobilsiz Kentler Günü”nde başlayan farkındalık hareketi önce tüm Türkiye’ye, ardından da Dünya’ya yayılarak amacına ulaşmaya devam etmektedir. Bu hareket kadınların toplumda daha görünür hale gelmesine, bisiklet kullanım oranlarında artışa, bisiklet yollarının düzenlenmesi ve yapılmasına hız verilmesine yol açmıştır. Yapılacak olan yollar, verilecek olan eğitim ile birlikte hava kirliliğine yol açan araçlar yerine temiz, çevreci ulaşım araçlarının kullanılması sürdürülebilir bir gelecek için önem arz etmektedir.

Anahtar Kelime: Süslü Kadınlar, Bisiklet Turu, Toplumsal farkındalık

Abstract

The growth of cities along with the rapidly increasing population in the last century, the increasing number of vehicles has revealed the traffic problem in transportation. There are many solutions to eliminate the traffic problem. One of these solutions is a bicycle, which is an environmentally friendly means of transportation. In this study, the effectiveness of the “Fancy Women's Bicycle Tour”, an awareness movement that sets out to increase the rate of bicycle use to reduce exhaust gases, was examined. Although this awareness-raising movement started with an environmental purpose, it serves a second purpose: to make women visible in society. In the research, the focus group interview technique was applied and 12 women of different ages, professions and cities participating in the “Fancy Women's Bicycle Tour” awareness movement were interviewed. 7 questions prepared earlier in the interview were directed to the group and the answers were noted down and analyzed. The awareness movement that started on the “Car-Free Cities Day” in Izmir continues to reach its goal by spreading first to the whole of Turkey and then to the world. This movement has led to women becoming more visible in society, an increase in bicycle usage rates, and the acceleration of the regulation and construction of bicycle paths. The use of clean, environmentally friendly means of transportation instead of vehicles that cause air pollution, together with the roads that will be built, the education that will be given, is important for a sustainable future.

Keyword: Fancy Women, Bicycle Tour, Social awareness

¹ Doç.Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi / Coğrafya Bölümü, Tokat, huseyin.mertol@gop.edu.tr, Orcid:0000-0001-8048-0814

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Coğrafya ABD, yunus.ergun_12@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-2986-6073

³ Öğretmen, Almus Çok Programlı Anadolu Lisesi, nesibeisak@gmail.com, Orcid:0000-0001-5137-4369

⁴ Yüksek Lisans, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Araştırmaları ABD, esradalcicek01@gmail.com, Orcid: 0000-0001-8812-4873

⁵ Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, nisakay@gmail.com, Orcid: 0000-0002-6969-371X

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi: 25.02.2022 – Kabul Tarihi: 17.05.2022

DOI:10.17755/esosder.1079032

Atıf için: *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2022;21(83): 1358-1371

Etik Kurul İzni: Bu araştırma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunun 10.06.2021 tarih ve 01-12 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

GİRİŞ

Sanayi devriminden sonra şehirlerde nüfusun hızla artması hava kirliliği, çarpık kentleşme, altyapı sorunları gibi birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Bu sorunlardan birisi de ulaşım. Özellikle büyükşehirlerde ortaya çıkan konut ihtiyacı şehirlerin daha genişlemesine neden olmaktadır. Bu durum da insanların bir yerden başka bir yere gitmek için kısa bir mesafe bile olsa, uzun bir zamanını yolda geçirmesine yol açmaktadır. Büyük bir alanı kaplayan çok şeritli yollar da bu sorunu çözmekte yetersiz kalmıştır. Araç kullanımındaki artış büyük bir trafik sorununu ortaya çıkartmaktadır. Sadece trafik sorunu değil aynı zaman da büyük bir hava kirliliğine de neden olan bu durum sürdürülebilir bir gelecek için tehlike arz etmektedir. Gelecek nesillere daha temiz bir dünya bırakılabilmesi için alternatif birçok yol vardır. Bu çalışmada daha çevreci, ucuz ve sağlıklı bir ulaşım türü olan bisiklet kullanımının önemi ortaya çıkarmaktır. Bununla birlikte toplumsal cinsiyet normları ile erkek egemen bir ulaşım aracı olarak kabul gören bisikletin kadınların da güvenli ve rahatlıkla kullanabilecekleri bir araç olduğunu ve bisiklet kullanılarak karbon salınımının azaltılabileceğinin önemi vurgulanmaktadır. Bu bağlamda kadın hareketlerine örnek teşkil eden ve bir farkındalık etkinliği olan “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu” incelenecektir.

Toplumsal yaşamın birçok alanında her ne kadar kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduğu bilinse de toplumsal yaşam pratiklerinde kadınlar nezdinde bu eşitliğin uygulanmadığı bir gerçektir. Kadın ya birinin kızı ya da eşidir; tek başına var olması neredeyse mümkün değildir (Aktaş, 2013). Toplumsal cinsiyet normları ve kalıp yargıları doğrultusunda kadınlar, erkekler kadar kamusal yaşamın içinde rahat hareket edemeyip, çeşitli kısıtlamalarla karşılaşmaktadır. Cumhuriyet öncesinde yapılan nüfus sayımlarında kadınların sayılmaması, toplumda yer edinemediklerinin de bir kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır. “Patriarkal toplumlarda kadın “analık, eş, doğurganlık” gibi tanımlamalarla ifade edilirken, bugünün modern toplumlarında ise kadının “iş hayatı, ekonomik bağımsızlığı, statü sahibi olması” gibi durumlar geleneksel yaklaşımı benimseyen bazı kesimlerce kadınların belli sınırlamalarla karşılaşmasını sağlamaktadır” (Güngör ve Atılgan, 2020). “Kitaplarda ev işleriyle ilgili rollerde kadın evin içinde, erkek ise evin dışında ve evin geçimini sağlayan aile bireyi olarak sunulmuştur. Kişilikle ilgili toplumsal cinsiyet rollerinde ise kadınlar zayıf ve pasif, erkekler güçlü ve zeki bireyler olarak gösterilmiştir” (Özaydınlık, 2014). Bu durumda kadın sürekli olarak toplumda kendine yer edinmeye, var olduğunu göstermeye çalışmaktadır. Son zamanlarda kadınların ekonomik özgürlüklerini eline alarak, iş hayatına atılmaları kendilerini daha görünür kılmıştır. “2010 Türkiye Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) Raporuna göre; coğrafi ve toplumsal cinsiyet farklılıklarıyla ilgili olan eşitsizliklerin, BKH’lere ulaşılmasının önünde engeller oluşturduğuna, Türkiye’de cinsiyet eşitliğini teşvik etme ve kadının güçlendirilmesini sağlama konusuna özel önem verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir” (Özaydınlık, 2014).

“Toplumumuzda Tanzimat’tan beri Batılılaşma sürecinde değişimden en çok etkilenenler ve değişimi en çok yansıtanlar, kadınlardır. Kadınlar; toplumdaki statüleri, aile içindeki yerleri ve giyim kuşamlarıyla bir medeniyet dairesinden başka bir medeniyet dairesine geçen toplumumuzda neredeyse değişimin ölçüsü, göstergesi ve simgesi olmuşlardır. Türkiye’de kadın meselesi, Tanzimat’tan beri resmî ideoloji tarafından “modernleşmeci” bir zihniyetle ele alınmış ve kadın, toplumun geri kalmışlığında bir odak olarak seçilip toplumun ilerlemesi için çözülmesi gereken bir “mesele” olarak gündeme gelmiştir” (Gülendam, 2006). Bu bağlamda kadın kendi haklarını aramak adına gösteriler, protestolar, yürüyüşler, bisiklet turları gibi etkinlikler yapmışlardır. “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu” da kadının kamusal yaşamda yer almasını sağlayan ve “sokaklarda biz de varız” demek için başlatılan çevreci bir kadın hareketidir.

Bisiklet 1800’lü yıllardan beri insanların kullanmış olduğu; sağlıklı, çevreci ve ucuz bir ulaşım aracıdır. Ülkemiz, 19. Yüzyılda Osmanlı döneminde bisiklet ile tanışmış ancak gündelik yaşam yerini alamamıştır. (Elbeyli, 2013). Bu durumun temel nedeni bisikletlerin bir eğlence aracı ya da spor aracı olarak görülmesidir. Özellikle 1890’lı yıllarda bisikletlerin sokaklarda kullanılması, halkta son derece merak uyandırmıştır. Öyle ki halk tarafından bisiklet kullananlar için alaycı bir şekilde “monden” tabiri kullanılmıştır. Bisiklet kullanımını yaygınlaşmasıyla biraz halk iyice benimsemiştir. Örneğin 1986 yılında üç arkadaş İstanbul’dan Bursa’ya, Bursa’dan Bandırma’ya bisikletle bir gezi düzenlemiştir (Yancı, 2020). Bisikletin yaygınlaşmaya başlaması özellikle Cumhuriyet döneminde birtakım gelişmeler yaşanmasıyla hız kazanmıştır. İlk olarak 1939 yılında Hermann Jansen’in Mersin’de yaptığı imar planına bisiklet yolunu önermesi akabinde Atatürk Parkı ve Hükümet Meydanı için detaylı bisiklet yolu önermesi bisikletlerin günlük hayatta yerinin almasına olanak sağlamıştır (Mert ve Öcalır, 2010’dan akt. Elbeyli, 2013).

Bisiklet ülkemizde genellikle çocuk ve gençlerin kullanabileceği bir ulaşım aracı olarak bilinmektedir. Kişilerin bisiklet kullanmama bahaneleri genellikle bilmeme, trafik sorunu, güvenlik sorunu, bisiklet yollarının azlığı ya da hiç olmaması, diğer araçlarla yaşanan sorunlar/çatışmalar olarak sıralanabilir (Aydoğan, 2018). Bununla birlikte bisiklet kullanımında erkeklerin daha çoğunlukta olduğu da görülmektedir. Elbeyli’nin (2013) Sakarya, Eskişehir ve Antalya’da bisiklet kullanımı ile yapmış olduğu anket uygulaması sonucunda bisiklet kullanıcılarının Sakarya’da %99’u, Eskişehir’de %87’si, Antalya’da ise %89’unun erkek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özellikle +40 yaş kadınların kullanım oranının birçok Avrupa ülkesine göre oldukça düşük olduğu görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasındaki temel sorun sosyal çevreden gelen eleştiriler, kıyafet sıkıntısı, geleneklere aykırılık gibi görüşlerdir.

Bisiklet kullanımı farklı amaçlara da hizmet etmektedir. Kent içinde bisiklet ulaşım aracı olmasının yanı sıra bir spor, eğlence ve çocuklar için oyun aracı olarak kullanılmaktadır. Bisiklet ayrıca pek çok kişinin boş vakitlerinde sağlık, dinlenme ve sosyal faaliyet amaçlı olarak kullandığı bir araçtır. İnsanların fiziksel aktivitelerinin iyice azalması, hareketsiz yaşam, günümüzde obezite sorununu ortaya çıkartmaktadır. Bisiklet kullanımı sayesinde gerek fiziksel bir aktivite yapılması nedeniyle obezite oranının azalmasına gerekse ulaşım aracı olarak istenilen mekana gidilmesi açısından fayda sağlamaktadır.

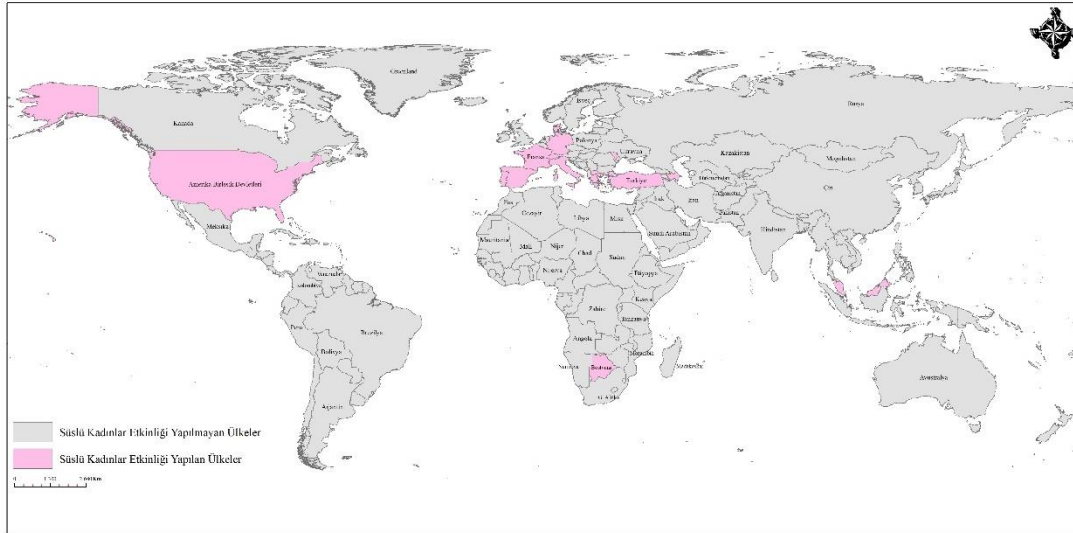
Bisikletin çevre dostu yapısı, diğer motorlu taşıtlara göre daha az yer kaplaması, ekonomik olarak her kesim tarafından alınabilir olması nedeniyle ön plana çıkması gereken bir ulaşım aracıdır. Kent içinde bir yerden başka yere gitmek için toplu taşıtların kullanılmaması ve otomobillerde tek kişi olarak seyahat edilmesi önemli bir ulaşım sorununu ortaya çıkarmaktadır. Özellikle, 2020 yılına kadar karbon salınımının %20 oranında azaltılması hedefi kapsamında, kent genelinde, tramvay ve bisiklet kullanımının desteklenmesi, yenilenebilir enerji sistemlerinin kullanımı, yeşil altyapı stratejileri, yeşil şehir eylem planı, Avrupa Yeşil Başkent başvurusu, sürdürülebilir enerji ve iklim değişikliği eylem planı, etkin ve sürdürülebilir enerji çalışmaları gibi başlangıç adımları hayata geçirilmiştir (Gündel, Velibeyoğlu, 2020) Kentlerin büyüyerek daha geniş alanlara yayılması sonucunda bir yandan yolculuk mesafelerinin yaya ve bisiklet ulaşımının sınırlarını aşması, diğer yandan da motorlu taşıtların yollara egemen olması bisiklet kullanımını azaltmaktadır. Bununla birlikte yolların ve trafiğin motorlu taşıtların ihtiyaçlarına göre planlanması, bisiklet kullanıcıları için yollarda herhangi bir yer ayrılmaması ve sürücüler tarafından dikkate alınmaması bisiklet kullanımını tehlikeli, stresli ve zor hale getirmekte ve bisiklet kullanımı giderek azalmaktadır (Karaşahin, 1999). Bu sorunların ortadan kaldırılabilmesi için bisikletlerin güvenle ulaşımını sağlayabilecekleri, bisiklet kültürünün desteklendiği, bisiklet güvenliğinin sağlandığı, motorlu taşıtlarla entegre bir ulaşımın sağlandığı, araç ve

bisikletlerin güvenle park edebilecekleri bir sistem ağı üretilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir (Akay, 2006’dan akt. Kös, 2015).

Süslü Kadınlar Bisiklet Turu

Süslü Kadınlar Bisiklet Turu, ilk kez 22 Eylül 2013’te İzmir’in Konak Meydanı’nda “Dünya Otomobilsiz Kentler Günü” kapsamında Sema Gür öncülüğünde başlatılmış çevreci bir kadın hareketidir. Bu turun amacı, ‘bisiklet’ ve ‘çevre’ teması ile bisiklet politikalarının yaygınlaştırılmasını sağlamak ve kadının kamusal yaşamdaki görünürlüğüne dikkat çekmektir. Ayrıca bu tur, fazla araç kullanımı sırasında ortaya çıkan karbonmonoksit ile havanın kirlenmesine engel olmak amacıyla da yola çıkmıştır (Dalçipek ve Arslan, 2022). Hava kirliliğine dikkat çekerken bunu bisiklet kullanarak azaltılabileceğini göstermektedir. Bu amaçla 22 Eylül 2013’de “Otomobilsiz Kentler Günü” kapsamında sosyal medya üzerinden haberleşerek toplanan kadınlar, en güzel kıyafetlerini giyip, süslenerek bisikletlerini alıp, tura katılmıştır. Sadece kendileri değil, bisikletlerini de süslemişlerdir. Hatta bisikletlerine küçük sloganlar da yazmışlardır. Bu sloganlardan bazıları “Bisiklet en iyi psikologdur.”, “Bisiklete atla hayatı yaşa.”, “Bisiklet en çok kadına yakışır.”, “Bisiklet özgürlüktür.”, “Kadın sokağa çıkarsa dünya değişir.” şeklindedir. Bu etkinlik kapsamında toplanan 300 kadın, 3 km’lik yolu yarış şeklinde değil, yavaş bir tempoda etrafı izleyerek yapmışlardır. Tur sonunda ise “Şehirlerde egzoz kokusu yerine parfüm kokusu olsun” adlı basın açıklaması yaparak daha geniş kitlelere ulaşılmıştır. Yapılan bu etkinlik her yıl “Otomobilsiz Kentler Günü’ne denk getirilmeye çalışılarak günümüze kadar gelmiştir. İlk olarak İzmir’de başlatılan bu hareket, günümüzde 25 ülke ve 150’den fazla şehirde eş zamanlı olarak gönüllü katılımcılar sayesinde yapılmaktadır (Dalçipek ve Arslan, 2022). Süslü Kadınlar Bisiklet Turu, Dünya’nın birçok farklı ülkesinde ve aynı günde gerçekleştirilmektedir. Özellikle Türkiye başta olmak üzere Avrupa’nın bazı ülkelerinde Güney Amerika bölgesinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte Afrika bölgesine Bostvana’da da bu etkinliği düzenlenmiş olması dikkatleri çekmektedir (Şekil 1).

1361

Şekil 1: Süslü Kadınlar Bisiklet Etkinliğinin Gerçekleştirildiği Ülkeler

gösterilmektedir. Ayrıca Süslü Kadınlar Bisiklet turunun ülkemizin farklı illerinde eşzamanlı olarak gerçekleştiriliyor olması nedeniyle görüşmeciler farklı illerden seçilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubu

Görüşmeci Kodlar	İl	Yaş	Meslek
1	İzmir	44	Öğretmen (Hareketin Kurucusu)
2	Tekirdağ	38	Öğretmen
3	Isparta	35	Serbest Meslek
4	Malatya	40	Öğretmen
5	Hakkari	28	Öğretmen
6	Samsun	36	Mühendis
7	Samsun	45	Esnaf
8	Kayseri	39	Mimar
9	İzmir	40	Öğretmen
10	Isparta	30	Serbest Meslek
11	Isparta	58	Emekli
12	Antalya	45	Yazar

BULGULAR

Süslü bisiklet turunun genel olarak kadın algısının ve kadın görünürlüğü'nün önemi ortaya çıkarmak için yapıldığı vurgulanmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcılar ulaşım ve kent gibi kavramlara dikkat çekmeler de bu turun temel hedefi kadın farkındalığını ve kadının toplum içinde özgürce hareket ettiğini ortaya koymaktadır (Tablo 2). Araştırmaya katılanlardan Katılımcı 1 “Yılda bir yapılan bir farkındalık etkinliği. Tam olarak tanımlı budur. Bir farkındalık etkinliği, süslü kadınlar, bisiklet turu, yılda bir otomobilsiz kentler, gününe vurgu yapmak için şehirde kadının ulaşımını bisikletle sağlamasını teşvik etmek için yapılan ve başka alt başlıkları olan dikkat çekmek amacıyla süslü ismi konulmuş bir turdur.” şeklinde ifade etmiştir. Aynı zamanda Katılımcı 2 “Süslü kadınlar bisiklet turu bisiklete binmeye, özellikle kadınlara yönelik bisiklet kullanımını yaygınlaştırmayı hedefleyen bir organizasyon olduğunu düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 2: “Süslü Kadınları Bisiklet Turu etkinliğini nasıl tanımlarsınız? Adı sizde neyi çağırıyor?” Sorusuna İlişkin Tema ve Kodlar

TEMA:	KODLAR					
SÜSLÜ KADINLAR BİSİKLET TURU	Bisiklet Kullanımı	Güvenli Yol	Neşe	Keyif	Özgürlük	Bisiklet Kullanımı
	Şehir	Sokak	Farkındalık	Parfüm Kokusu	Teşvik Etmek	Şehir
	Ulaşım Aracı	Kadın Cesareti	Kadın Görünürlüğü	Kadın Egemenliği	Süslü Kadın	Ulaşım Aracı

Süslü Kadınlar Bisiklet etkinliğinin herhangi bir siyasi amacı ve siyasi simgelerin taşımadığını aynı zamanda feminist bir hareket olmadığı vurgulanmaktadır. Bu anlamda Katılımcı 2 “*Tabii ki bir farkındalık etkinliği, kesinlikle bir siyasi amaç ve siyasi simgeler taşımayan bir etkinlik. Tümüyle kadınların oluşturduğu bir etkinlik ama feminist bir hareket değil aynı zamanda yine egzozsuz ve bisikletle ulaşımı sağlamak amacıyla yapılan bir etkinliktir. Ve hepimiz bu etkinliğe katılırken en süslü kıyafetlerimizle hatta daha da abartılı bir şekilde çiçekler, böcekler saçlar falan takılır. Her yıl En renkler kıyafetlerimizle bisikletlerle birlikte bu etkinliğe katılıyoruz.*” şeklinde ifade etmiştir. Buradan hareketle Süslü Kadınlar Bisiklet etkinliğinin egzozsuz ulaşım ve bisikletle kullanımını arttırmak ve teşvik etmek olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 3’te süslü kadınlar bisiklet turuna katılım amacının genel olarak bir farkındalık ortaya koymak olduğu görülmektedir. Bununla birlikte daha çok kadın görünürliğini ortaya koymakta ve aynı zamanda eğlenceli bir uğraş olduğunu göstermektedir. Bir diğer amacının ise kadını toplumsal hayattaki statüsünde ön plana çıkarmaktır.

Tablo 3: “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Etkinliğine Katılış Amacınız Nedir? Katılmanızda Hangi Faktörler Etkili Oldu?” Sorusuna İlişkin Tema ve Kodlar

KODLAR		
TEMA: KATILIŞ AMACI	Kadın Görünürlüğü	Farklı His
	Dünyayı Değiştirmek	Ucuz ve Rahatlığı Göstermek
	Hayata Renk Katmak	Önyargıları Ortadan Kaldırmak
	Spor Yapmak	Eşitliği Sağlamak
	Eğlence	

Katılımcı 4 “*Kadınlar olarak bir arada böyle bana güzel hissettiren bir etkinlikte var olmak istedim.*” şeklinde ifade etmiştir. Süslü Kadınlar Bisiklet turunun kurucusu olan Katılımcı 1 “*2013 yılında İzmir’de bu kadar bisiklet yolu yoktu. Bununla birlikte nasıl olacak, nasıl giyineceğiz nereden giyineceğiz? Hem çok pahalı ekipmanlar. Ben dedim ki arkadaşlar dünyada Avrupa’da gelişmiş ülkelerde, hatta bazen gelişmemiş ülkelerde, insanların yaşamının içinde bisiklet. Bunu sorgulamıyor bile. Yani direkt alıyor bisikletini, tırları mıngır gidiyor. Mesela benim babam Bigalı, Çanakkale, Bigalı göçmen memleketidir. Göçmenler çok bisiklete biner. Avrupa da öyledir ya, insanların doğal hayatın akışında olan bir şeydir bisiklet. Bereket benim de yani gezip görmüşlüğüm vardı ve kadınlara cesaret vermeye çalıştım. “Bakın yani otuz sekiz yaşında öğrendim, ulaşım aracı haline getirdim, illa bol ekipman gerekmiyor. O ancak çok uzun yol giderken oluyor. Bu şekilde sorgulamalarla yavaş yavaş bu tur fikri işte. “Madem bu kadar erkek egemen, biz de o zaman süslenir gezeriz. Madem onlar çok profesyonel biz de kafamıza çiçek takar, gezeriz” derken süslü kelimesi doğdu. Sonra da felsefesi oturdu. Otomobilsiz Kentler Günü diye bir kavram duyduk. Onu araştırdım ve ondan sonra da kentlerde artık şehir yaşamında trafiğin akmadığını, trafikte hiçbir yere arabayla gidilemediğini ve artık ulaşımında bisikletin kullanılabileceği fikrini de turun amaçları içerisine yerleştirdik.”* şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca Katılımcı 5 “*Benim de bu tura katılmamdaki amaç kadınlara destek vermek başta oldu ve bu etkinliğin daha çok duyulmasında daha çok tanınmasında ve daha bisiklet hayatımıza daha günlük bir araç olarak katılmasını sağlamak amacı ile yaptığım bir katılımdı benimkisi ve İzmir’de olduğum zamanlarda ben de her sene düzenli olarak bu etkinliğe katılmaya gayret ediyorum. Çok da keyifli geçiyor burada güzel oluyor ve her sene daha da kalabalık bir şekilde yapıyor*

gerçekleşiyor ve bu sene sanırım artık dünyada Hani baktığımızda yüz elli ye yakın şehir bu eksikliğini yapıyor. Yani bu sadece İzmir’de 50-60 kişiyle başlayan etkinlikken şu anda dünya çapında ses getiren bir etkinlik haline geldi.” şeklinde ifade etmiştir. Süslü Kadınlar Bisiklet etkinliğine katılım amaçları arasında farkındalık yaratmak, toplum içerisindeki kadın statüsünü ortaya koymak, bisiklet sürmenin eğlenceli bir etkinliği olması gibi gerekçeler sıralamak mümkündür. Bu anlamda Katılımcı 6 “Benim bu etkinliğe katılma amacım spor hayatımın hep içinde. Bisiklet aktif olarak kullanıyorum. Bir de hani süslü kısmı dikkatimi çekti. Dediğim gibi yani bu turu yapmamızın amacı, kadınların bisiklet sürmesini teşvik etmek.” şeklinde ifade edilmiştir. Katılım amacının kadınlarından bisiklet sürdüğünü göstermeyi ifade eden Katılımcı 8 ise şu şekilde ifade etmiştir: “Bisiklet sporunun kadınlar tarafında da yapıldığını göstermek için yollarda kadınların da güveli şekilde bisiklet sürebileceğini göstermek amaçlı katıldım.”

Tablo 4: “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Etkinliğinde Nasıl Haberdar Oldunuz?” Sorusuna İlişkin Tema ve Kodlar

KODLAR		
TEMA: HABERDAR OLMA DURUMU	Kulüp Üyeliği	Medya
	İnternet	Arkadaş Aracılığı
	Sosyal Medya	Düzenleyici

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, küreselleşmeyle birlikte medyanın bir hareketi başlatmada önemli bir etkisi olduğunu görmekteyiz. Türkiye’de başlayan bu hareket bir kelebek etkisi gibi yayılmış ve dünyanın birçok ülkesinde kendini göstererek ortaya çıkarmıştır. Bu anlamda Katılımcı 9 “Evet İran’da da yapıldı. Ama bu yıl İran’da çok katılım olamamış çünkü İran’da stadyumda yapıyor kadınlar turu. Çünkü onlara sokaklarda gezmelerine izin verilmiyor, o yüzden de stadyumunda kapalı bir alanda erkeklerin asla giremediği bir alanda yapılıyor. İran’da yapılmış olması çok büyük bir gurur kaynağı tabi ki.” şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca Katılımcı 6 “Ben ilk instagram da görmüştüm etkinliğin duyurusunu” şeklinde ifade etmiştir. Etkinliğe haberdar olma durumları salt olarak medya aracılığıyla olmadığı sosyal çevreleri aracılığı ile de haberdar oldukları görülmektedir. Bu anlamda Katılımcı 4 “Daha önce katılmış olan bir arkadaşım aracılığı ile haberdar oldum.” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 5’te görüldüğü gibi süslü kadınlar bisiklet turuna katılan kadınların, kendilerini daha özgür ve güvende hissettikleri vurgulanmaktadır.

Tablo 5: “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Etkinliği Sizde Bir Değişime Neden Oldu Mu? Olduysa Hangi Yönde Değişim Oldu?” Sorusuna İlişkin Tema ve Kodlar

KODLAR		
TEMA: ETKİNLİK VE DEĞİŞİM DURUMU	Özgürlük Hissi	Özgür
	Gülümseme	Güven
	Pozitif Ayrımcılık	Ses Getirme

Katılımcı 4 “Etkinlik sonrasında kesinlikle kendimi oldukça keyifli bir yolla ifade etmiş hissettim. Öyle süslü ve rengarenk bisiklet kullanmak kendimi çok özgür hissettirdi ve gülümsetti.” şeklinde ifade etmiştir. Görsel 1 ve Görsel 2’de yer alan fotoğraflarda, Süslü Kadınlar Bisiklet Turuna katılan kadınların mutluluğu görülmektedir.

Görsel 1. Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Etkinliğinden bir kare

Görsel 2. Süslü Kadınlar Bisiklet Turuna Katılan Kadınlar

Görsel 3. Süslü Kadınlar Bisiklet Turuna Katılan Bir Kadının Mutluluğu

Bununla birlikte Katılımcı 1 “Çok ucuza, çok rahatlıkla bir yerden bir yere bu şehirde gidebiliyorsunuz. Öyle bir yanı var. Mesela bazen yağmur başlıyor, bisikletimle giderken hemen travmaya atıyorum bisikleti. Gideceğim yere gidiyorum. Bu sırada yağmur duruyor yani şehrin içinde entegrasyonu bisikletle ve işte toplu ulaşım araçlarıyla beraber sağlayabilirsiniz insanın aklına bu geliyor. Belediyelere de bunu önerdik.” şeklinde ifade etmiştir. Süslü Kadınlar Bisiklet turunun farkındalık yarattığını ve bu farkındalığın insanda özgüvenini olumlu yönde desteklemektedir. Bu görüşü Katılımcı 8 şu şekilde desteklemektedir: “Kadınların da bisiklet sporunda var olduğunu göstermek, farkındalık yaratmak özgüvenimde olumlu etkiler yarattı. Özgür ve daha güvenli bisiklete çıkabiliyorum.” Katılımcı 2 ise “Olumlu yönde değişim oldu. Eskiden mesela bisiklete binerken biraz tedirgin oluyordum ve Gebze’de ilk kullandığım zaman işte ne bileyim arabanın kornaları, laf atmalar ama biraz böyle çekinerek sonra işte bu tarz kadına yönelik bisiklet etkinlikleri artıkça daha özgüvenli olarak bisiklet sürmeye başladım.” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 6’ya bakıldığında bu hareket genel olarak çevreden aldığı olumlu tepkilerin beğeni, şaşırma, alkış ve takdir edilmek olduğu vurgulanmaktadır. Olumsuz tepkiler arasında ise araç içerisinden el kol hareketlerin yapıldığı, eleştirilerin yapıldığı ve hoşgörüsüzlük ile karşılaşıldığı vurgulanmaktadır.

Tablo 6: “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Etkinliğini Çevrenizdekilere Anlattığınızda Nasıl Tepkiler Aldınız?” Sorusuna İlişkin Tema ve Kodlar

KODLAR				
TEMA:	Hayata Renk	Arabalardan El	Süslü Kelimesine	Teşvik Etmek
ALINAN	Katmak	Kol Hareketi	Takılma	
TEPKİLER	Beğeni	Eleştiri	Alkış	Şaşkınlık
	Takdir Edilmek		Hoşgörüsüzlük	Şaşırma

Katılımcı 1 “Çok farklı tepkiler alıyorum. Olumsuz tepkilerden başlayayım isterseniz öncelikle. En çok şöyle bir tepki aldım, “siz insanları ayırıştırıyorsunuz” diye bir tepki aldım.” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 4 “Şaşıranlar, orda olmak isteyenler çok beğenenler oldu. Fotoğrafları ve videoları insanlar izledikçe herkesin yüzünde çok güzel bir gülümseme

oluştur.” şeklinde ifade ederken teşvik ediciliğini vurgulayan Katılımcı 8 “Genelde takdir edildim ve birçok arkadaşım seneye katılmak istediklerini belirttiler.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Olumsuz tepkiler aldıklarını ifade eden Katılımcı 5 “Halktan güzel tepki aldım ama yerel yönetim ‘süslü’ kelimesine takıldı. Sanki kötü kadını çağırıyorlarmış gibi. Ama yardımcı oldular tabiki.” ifadesini kullanmıştır. Olumlu ve olumsuz tepkiler ile karşılaşan Katılımcı 8 “Bence iki grup var bununla alakalı ben başlamak istiyorum. Yani ne yapıyorsunuz yani çok komik diyenler var. Kimileri de ya ne kadar güzel bir duygu deyip ne kadar güzel bir etkinlik deyip tebrik eden var. O yüzden orta nokta yok bununla alakalı insanlarda şaşkın oluyordu. Siz ne yapıyorsunuz ya? diyorlar.” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 7’de süslü kadınlar bisiklet turunun aslında kadın egemenliği gibi algılansa da kadın görünürliğünün ve erkek desteğinin ön plana çıktığını görülmektedir. Süslü Kadınlar Bisiklet Turunun toplumsal olarak olumlu değişimin ve zarafetin istenildiği vurgulanmaktadır.

Tablo 7: “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Etkinliğine Sadece Kadınların Katılmasının Toplumsal Cinsiyet Ayrımı Yaptığını Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Tema ve Kodlar

KODLAR				
TEMA:	Kadın	Erkek	Olumlu Değişim	Kadın Teşviği
TOPLUMSAL	Görünürlüğü	Egemenliği		
CİNSİYET				
DURUMU	Denge	Erkek Desteği	Eşitlik	Zarafet

Katılımcı 10 “Ben söyledim aslında bu feminist bir hareket değil. Sadece farkındalık etkinliği olarak düzenlenen ve hani kadının sokağa çıkmasıyla ilgili bir etkinlik. Kadının daha açık sosyal yaşamı olması için dışarıda daha özgür ve bağımsız ve eşine muhtaç kalmadan bisiklete binip bir de bir günlük işlerini halledebilmesi trafiğe çıkabilmesi rahatlıkla.” şeklinde ifade etmiştir.

Ayrıca Katılımcı 5 “Hayır düşünmüyorum. Zaten erkek egemen toplumda yaşıyoruz. Erkekler çok baskılıyor. Biraz onlara tepki olarak ortaya çıktı. Dengelenmesi lazımdı.” şeklinde ifade etmiştir. Bu dengelenmeyi Katılımcı 8 şu şekilde ifade etmiştir: “Pozitif ayrımcılık olduğunu düşünmüyorum. Bu durumun aslında dengeyi sağladığını düşünüyorum. Yani kadın ve erkek eşit değil şu anda. Hani bir erkek bisiklete binebilir ama bir kadın bisiklete binemez yani yüzde küçük de olsa böyle bir durum söz konusu. Pozitif ayrımcılık değil de hani bizim amacımız durumu eşitlemeye çalışmak.” Görüldüğü gibi Süslü Kadınlar Bisiklet Turu etkinliğinin toplumsal cinsiyet ayrımı yapmadığı, kadın ve erkek eşitliğini eylemsel olarak gösterdiği vurgulanmıştır.

Tablo 8’e bakıldığında Süslü Kadınlar Bisiklet turunun geleceği açısından yaşanılabilir şehirlerin, sağlıklı bir yaşamın sağlanma ve özgür kadınların sosyal yaşam içerisinde farkındalık yaratacağı ve bu sayede mutlu aile çerçevesinin oluşturulacağı vurgulanmaktadır.

Tablo 8: “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Hareketinin Geleceğine Yönelik Neler Söylersiniz? Sizce Nasıl Bir Dönüşüm Sağlayacak?” Sorusuna İlişkin Tema ve Kodlar

KODLAR			
TEMA:	Yaşanılabilir Şehir	Özgür Kadınlar	Sağlık Bir Hayat
HAREKETİN			Motivasyon
GELECEĞİ	Yaşanılabilir Dünya Birliktelik	Sağlıklı Yaşam	Mutlu Aile

Katılımcı 4 “Ben her geçen yıl katılımın çoğalarak artacağına ve bu hareketin uzun yıllar devam edeceğine inanıyorum.” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 11 ise “Geleceğimiz için çocuklarımız için daha yaşanabilir şehirler ve daha çok kadının bisiklete binmesi için farkındalığımızın artacağını düşünüyorum. Kadınlarımızın daha özgür ve güvenli bir şekilde yollarda daha görünür bir şekilde rahatlıkla bisiklet kullanabileceğini bu yönde bir dönüşüm olması gerektiğini düşünüyorum.” şeklinde ifade etmiştir. Süslü Kadınlar Bisiklet Turunun uluslararası ölçekte geniş yer bulacağını ifade eden Katılımcı 12 “Çok güzel bir tabirleri var bu etkinliği oluşturanların. Yoğurttan sonraki en güzel Türk icadı diye. Türkiye’de başlayan bu hareketin dalga dalga dünyaya yayıldığını görüyorum. Kesinlikle daha da güzelleşecek bence. Kim bilir şu ana kadar hiç yurt dışına çıkmamış bir kadın belki bu etkinlik sayesinde Paris’i görebilecek. Umarım olur.” Buna ek olarak Katılımcı 5 “Coğrafyaya göre etkileşim olacaktır diye düşünüyorum. Örneğin batıda bisiklet kullanan kadınların sayısı artabilir ama burada sadece etkinlik gözüyle bakılıyor, amaç göz ardı ediliyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Görüşmeler sonucunda hareketin temsil cümlelerinin Arabadan İn Bisiklete Bin, İklimi Çevirme Pedalı Çevir, Sağlık için Pedalla gibi söylemlerin olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 9: Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Temsil Eden Cümlelere İlişkin Tema ve Kodlar

KODLAR	
TEMA:	Hem Ucuz Hem Rahat Bin Keyfine
HAREKETİN	Bak
TEMSİL	
CÜMLELERİ	Sağlık için Pedalla
	İklimi Çevirme Pedalı Çevir
	Kalbin İçin Pedalla
	Önyargıdan Kurtulmak İçin Bisiklete Bin
	Arabadan İn Bisiklete Bin
	Egzoz Kokusuna Karşı Parfüm Kokusu
	Trafikte Biz de Varız

Görsel 4. Süslü Kadınlar Bisiklet Turu Etkinliğinin Sloganlarından biri

Görsel 4’de görüldüğü gibi karbondioksit salınımının azaltılması amacıyla İklimi Çevirme Pedalı Çevir, Sağlık İçin Pedalla sloganları kullanılmaktadır. Bununla birlikte Egzoz kokusuna karşı parfüm kokusu adlı slogan da yine Egzoz gazına karşın yapılan bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.

1370

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada modern toplumların en büyük problemlerinden biri olan ulaşım problemine dikkat çekmek ve bu konuda alternatif ve çevreci bir ulaşım türü olan bisikletin hayatın içine girmesini sağlamak için yola çıkan, bunu yaparken de kadınların toplum tarafından onlara çizilen hayatlarının dışında “toplumda biz de varız” dedikleri “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu” hareketi incelenmiştir. Odak görüşmesine katılan kişilerin vermiş oldukları cevaplarla kadının toplumda görünürliğünün artırılması için farkındalık faaliyetlerinin yapıldığını ve bunun sonucunda toplumda geri planda kalan kadını daha ön plana çıkmasını sağladıkları görülmüştür.

Zamanında bir çocuk oyuncuğu olarak görülen bisikletin ulaşım aracı olarak da kullanılması büyükşehirlerin en büyük problemlerinden biri olan trafik probleminin azalmasına yol açarken, karbonmonoksit gibi zararlı gazların salınımının da azalmasına yol açacağı içinde avantajlı, çevreci bir ulaşım türüdür. Hava kirliliğini azaltmak için herkesin seferber olması gerekmektedir. Bu nedenle eğitimler artırılmalı, bisiklet kullanımı bir kültür haline getirilmelidir.

Bisiklet kullanımını engelleyen temel unsurlar bisiklet yollarının olmaması, var olanların yolların bozuk ve kullanıma elverişsiz olması, yolların güvenli olmamaları, diğer araç kullanıcılarının kurallara riayet göstermemesi ve laf atmaları (Tablo 5), eğitimsizlik olarak sıralanabilir. Bu engeller ortadan kaldırıldığında, toplu taşıma araçlarında bisikletler için ayrı bir yer yapılması, ücret indirimi gibi teşvik edici uygulamaların artırılması, bisiklet park alanlarının yapılması bisiklet kullanım oranlarını ciddi bir şekilde artıracak ön görülmektedir.

Araştırma sonucunda görülmüştür ki “Süslü Kadınlar Bisiklet Turu” hareketi küçük bir grupta başlayıp, Türkiye’nin her yerinde yapılmaya başlamıştır. Amaçları doğrultusunda dikkati fazlasıyla çekmiştir. Birleşmiş Milleler tarafından 2022 Dünya Bisiklet Günü Özel Ödülünü vermiş olması bunu destekler niteliktedir. Bununla birlikte Berlin Çevre, Ulaştırma ve İklim Koruma Senatörlüğü tarafında Çevreci Ulaşım Hareketi olarak seçilmiştir. Böylelikle bisiklet kullanımının artmasına yol açmış, bisiklet yolları yapılmaya başlamış, var olan ya da bozuk olan yollar düzeltilerek tekrar hizmete açılmıştır. Ayrıca bisikletin erkekler için olmadığı, yaşının kaç olursa olsun kadınlarında kullanabileceklerini göstermiş, birçok kadına ilham olarak, sokağa çıkmalarına, bisiklet kullanmalarına öncülük etmiştir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, G. (2013). Feminist Söylemler Bağlamında Kadın Kimliği: Erkek Egemen Bir Toplumda Kadın Olmak. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 30(1).
- Aydoğan, G. Y. (2018). Kentiçi ulaşımında bisikletin yeri ve bisiklet yollarının planlanması: Aydın kenti örneği (Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Dalçıçek, E., ve Arslan, B. (2022). Yeni Toplumsal Hareketlerin Medyada Temsili: " Süslü Kadınlar Bisiklet Turu" Örneği. *Turkish Online Journal Of Design Art And Communication*, 12(1), 20-48.
- Elbeyli, Ş. (2013). *Kentiçi Ulaşımında Bisikletin Konumu ve Şehirler İçin Bisiklet Ulaşımı Planlaması: Sakarya Örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Gülendam, R. (2006). Türk Romanında Kadın Kimliği (1946- 1960), Salkımsöğüt Yayınları, Konya.
- Gündel, H., & Velibeyoğlu, K. (2020). Düşük Karbon Mahalle: Yürüme ve Bisiklet Öncelikli Kentsel Tasarım. *Meltem İzmir Akdeniz Akademisi Dergisi*, (8), 5-21.
- Güngör, A., & Atılğan, Ş. (2020) Kültürel Anlatılardan Amazon Kadınları Mitlerine: Hareketli Çizgi Roman Uygulamaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (26), 441-466.
- Karavaşin, M. (1999). Türkiye’ de Bisiklet Yollarının Uygulanabilirliği. II. Ulusal Kentsel Altyapı Sempozyum Kitabı, s. 101-108, Adana.
- Kös, M. (2015). *Kentiçi Ulaşım Problemlerine Alternatif Entegre Bisiklet Ulaşımı Planlaması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Özaydınlık, K. (2014). Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33).
- Üstün, İ. (2011). *Toplumsal cinsiyet eşitliği: Hesaba katabiliyor muyuz?* Ankara: Uzerler Matbaacılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yancı, Ü. (2020). Osmanlı’nın Bisikletle Tanışması ve Osmanlı’da Bisikletin Kullanım Alanları. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 5-26.

<https://www.suslukadinlarbisikletturu.com/>